

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCCCCX. ad annum MLXXIII.

Parisiis, 1644

Leges Ecclesiasticae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15625

XXVI. De eo qui excommunicatum vel vitlagatum custodierit. XXVII. De misericordia exhibenda. Pii regis pia peroratio.

PRO O E M I V M.

HÆC illa humana atque politica sunt iura, quæ sapientum adhibito consilio per omnem Angliam obseruari præcipio.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

I.

In primis iustæ leges vt efferantur, iniustæ deprimantur, volo. Iniquitatē atque iniuriam pro sua quisque virili parte omnem e regno radicitus euulsam funditus extirpato, iustitiamque extollito diuinam. Ad posterum vero inopes æque atque diuites digni qui iure fruuntur legitimo putandi sunt, atque vtrisque ex æquo & bono ius reddendū.

II.

Edocemus autem, vt si quis in re deliquerit aliqua, adeoque capitale aliquod crimen admiserit, ea tamen in multa irroganda adhibetor moderatio, vt ad diuinam clementiam temperata hominibus tolerabilis esse videatur. Et quidem animo cogitet, qui iudicia exercet, ipse quid petat cum ad hunc modum loquatur: *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus*, &c. Interdicimus autem ne Christianus quisquam ad mortem exiguæ alicuius & contemnendæ rei causâ mittatur: quin potius miti & moderata ad reipublicæ vtilitatem vtendum erit animaduersione. Neque enim pro tantulo opus manuum Domini, quodque ipse ingenti redemit precio, deperire sinant.

III.

Prohibemus autem, ne Christiana fide tinctus quispiam a regno procul amandetur, neve ad eos qui nondum Christo fidem adiunxerunt relegetur: ne eorum aliquando fiat animorum iactura, quos propria Christus vita redemit.

IV.

Præterea etiam præcipimus, ditio vt hæc nostra vndique purgetur, atque a nefariis sceleribus vsquequaque temperetur. Tum, si sagæ, ariolantes mulierculæ, tabificæ, meretrices foedæ ac flagitiosæ sicubi in regno deprehen-

dantur, a regni finibus relegantur, aut in regno, ni ab illa mente destiterint ocus, moresque in melius commutarent, male pereunt. Qui ius legesque diuinas & humanas refugiunt, nisi quidem respuerint, ac cumulate compensarint, extorres agi iubemus. Fures denique atque alii omnes populo summam per iniuriam infesti, nisi etiam ab alienis manus abstinerint, breui cladem expectant.

V.

Regii manus-
cripti
capitulum
3.

Adorationem barbaram planissime vetamus. Barbara est autem adoratio, siue quis idola, puta Gentium diuos, solem, lunam, ignem, profluentem, fontes, saxa, cuiuscumque generis arbores lignave coluerit, siue sagarum superstitiones obseruarit: siue magnam alicui cladem, ductis fortibus ardentibusve tædis attulerit; siue denique falsis & mendacibus visis mortalium mentes concitarit.

VI.

Homicidæ, peierantes, ordinum atque coniugalis fœderis violatores, ni ocus ad se redierint, ac compensarint, vna cum hisce flagitiosis sceleribus patria exterminantur.

VII.

Quamquam nec vlllo quidem tempore danda est iniustitiæ venia, diebus tamen festis, atque a locis Deo consecratis, maxime est prohibenda procul iniquitas. Sed quo quisque est opibus affluentior, ampliorique dignitatis gradu locatus, eo debet cumulatius Deo & hominibus data dissoluere, ac compensare damna. Deo autem quomodo erit compensandum, ex scriptis præcepta petamus, hominibus vti fiat satis, ipsa quidem iura tradunt humana.

VIII.

Regii manus-
cripti
capitulum
4.

Si quis eorum qui aræ deseruierint alicui mortem obtulerit, omni cum diuini tum humani iuris patrocinio excludatur: nisi quidem cum exilio cumulate id sceleris compensarint, atque cæsi etiam cognatis satisfecerint, aut saltem vna cum hominibus qui iurent idoneis omnem criminis suspicionem diluerit. Hanc vero quæ Deo & hominibus debetur compensationem intra ter denos, idque cum fortunarum suarum omnium discrimine, dies aggreditor.

IX.

IX.

Si quis sacris initiatus incolave in iis quæ ad fortunas vitamve eius spectarint decipiatur, tum ei rex, ni is aliunde habuerit, loco patroni & cognatorum esto. Fraudator vero regi, prout ipsa feret factiratio, satisfacito, aut graues sceleris admitti pœnas rex ipse repetito: Christiana siquidem fide imbuti regis est Deo illatas grauitè, pro facti ratione, vlcisci iniurias.

Regii manuscripti capitulum 5.

X.

Si eorum qui aræ deseruierint aliquis hominem occiderit, aut insigne aliquod perpetrarit flagitium, gradu & honore dispoliatus, perinde atque ei papa circumscripterit habitandi locum, exulato, ac cumulate compensato. Sin is crimen fuerit inficiatus, excusatio tripla esto. Atque ni hanc quæ Deo & hominibus debetur compensacionem intra ter denos aggrediatur dies, ab omni legis commoditate destitutus habetor.

Regii manuscripti capitulum 6.

XI.

Si quis alium sacris initiatum vinculis constrinxerit, verberibus, ignominia, dedecoreve affecerit, datum, prout æquum fuerit, damnum refarcito, episcopo, pro dignitate ordinis, aræ expiandæ nomine multam præstato, regi denique, siue domino, graues dignitatis læsæ pœnas dependito, aut saltem integra perfectaque excusatione allata crimen diluito.

Regii manuscripti capitulum 7.

XII.

Si quis sacris inauguratus rei capitalis obnoxius extiterit, comprehenditor, atque vt tandem episcopo criminis admitti pœnas dependat, asseruator.

Regii manuscripti capitulum 8.

XIII.

Si quis rei capitalis damnatus sua ingenue sacerdoti peccata confiteri cupiuerit, id ei conceditor. Si quis autem denegarit, numerato regi centum viginti solidos, aut saltem adiunctis sibi viris quinque se culpa liberato.

Regii manuscripti capitulum 9.

XIV.

Nemo, quoad eius fieri poterit, cuiuscumque sceleris admitti damnatus, nisi quidem sese in fugam dederit, aut repugnarit, die dominico morti obiicitor, quin comprehensus vsque dum dies ille festus transierit tenetor. Liber si die quocumque festo operis quidquam patra-

Regii manuscripti capitula 10. 11. 12. 13.

rit, ea quæ est loco colli obstricti multa compensato: Deo autem, prout ei fuerit imperatum, facito satis. Seruus si opus fecerit, vapulato, aut pro facti ratione virgarum metum precio redimito. Herus si seruo inuito opus addixerit die quocumque festo, seruo multator suo, seruus deinceps liber esto. Herus præterea si in Dacis fuerit, violatæ legis pœnam dependito, Anglus pro facti ratione aut multa afficitor, aut crimen purgato.

XV.

Regii manus-
cripti
capitulum
14.

Liberæ conditionis Dacus, si indictum cibo sumpto dissoluerit ieiunium, violati iuris pœnas dato: Anglus pro ratione facinoris multator. Malum id quidem est ante * prandium ieiunii instituti tempore quidquam cibi sumere, peius tamen comesta carne seipsum foedare. Seruorum aliquis si id fecerit, verberibus, vt res flagitarit, afficitor.

XVI.

Regii manus-
cripti
capitulum
16.

Siue quis dimicatione, matrimonio, rapina, siue alio quocumque parato facinore flagitioso, celebrandum quadragesimæ violarit ieiunium, compensatio in duplum augetor. Idem iuris esto pro ratione facti, si horum aliquod festo celebri quocumque fuerit factitatum. Sin quis crimen purgare voluerit, purgatio tripla est afferenda.

XVII.

Regii manus-
cripti
capitulum
17.

Dacus si cuiquam iura atque debitiones diuinas petenti vi illata restiterit ac repugnarit, legis violatæ pœnam dependito: Anglus graui afficitor multa, nisi quidem adiunctis sibi viris vndenis omni se culpa exoluerit; sin cuiquam vulnus impresserit, compensato, grauem domino multam dependito, illi denique manus, ni eas ab episcopo redemerit, præciduntor. Quin si cuiquam mortem obtulerit, omni tum iuris commoditate priuator, eumque omnes iustitiæ cultores clamore insequuntor. Atqui si eum iuri repugnantem sua culpa morte occubuisse liquido confirmetur, impune esto, neque vero propterea quidquam penditor.

XVIII.

Si quis sacrum ordinem atque viuendi formulam commutarit, pro ipsa ordinis dignitate, siue capitis asti-

matione, mulcta, legis violatæ pœna, siue rebus suis omnibus compensato.

XIX.

Si quis iura violarit coniugalia, prout magis minusve peccarit, castigetur. Iniquum id quidem est, vt quis nuptiis alligatus puellam vitiet aliquam, multo tamen iniquius cum vxore aliena rem habere, sacrisve inauguratam constuprare.

Regii manuscripti capitulum 18.

XX.

Si quis stuprum incestum commiserit, siue capitis æstimatione, siue mulcta, siue rerum suarum omnium amissione, pro ipsa familiæ amplitudine, compensato. Neque vero vna eademque habenda est germanæ sororis atque remotioris cognatæ stupratæ ratio.

Regii manuscripti capitulum 19.

XXI.

Qui viduam per vim stuprarit, proprii capitis æstimatione compensato: nec mitiori conditione sit qui virgini vim intulerit.

Regii manuscripti capitulum 21.

XXII.

Vxor si marito superstite cum alio quocumque corpus miscuisse conuincatur, dedecus atque insignem omnino in posterum atate infamiam subito, maritus res eius omnes habeto, mulieri vero tum nasus tum auriculæ præciduntur. Sin pellicatus postuletur tantummodo, atque in excusatione afferenda ceciderit, tum quidem eius rei potestas episcopo deferatur, atque is litem æstimato seuerissime.

Regii manuscripti capitulum 22.

XXIII.

Si quis nuptiis alligatus cum sua ipsius ancilla concubuerit, ancilla mulctatus, Deo & hominibus facito satis. Si quis vxorem legitimo nuptiarum fœdere coniunctam simul & concubinam habuerit, ei sacerdotum nullus Christiani hominis iura concedito, nisi quidem illam prius repudiarit, cumulate, perinde atque ei fuerit ab episcopo imperatum, compensarit, atque ab eiusmodi ad posterum temperarit.

Regii manuscripti capitulum idem.

XXIV.

Alienigenæ illicitas carnis libidines si non cohibuerint, vna cum flagitiis & fortunis suis omnibus regno exterminantur.

Regii manuscripti capitulum idem.

XXV.

Si quis alium præmeditatus trucidarit palam, perempti cognatorum in potestatem dator : sin cædis insimuletur tantummodo , atque in excusatione afferenda ceciderit, episcopum penes esto eius rei iudicium.

XXVI.

Regii ma-
nuscripti
capitulum
24.

Si quis a iure & legibus diuinis fugituum aliquem custodierit iniuste, in lucem eum, vt iuri se legitimo subiciat, proferto, ei porro cuius intererit compensato, ac regi denique capitis eius æstimationem dependito. Sin quis alium iuris diuini aut humani patrocínio exclusum custodierit ac tuebitur, in extremum se & res suas omnes discrimen adduxerit.

XXVII.

Porro autem si quis fuerit qui vitiis omnibus reiectis & repudiatis denuo virtutem iustitiamque studio persequi voluerit, ei, quoad eius fieri poterit, clementia & misericordia pro timore Dei tribuitor.

XXVIII.

Nunc denique omnes obtestor, ac singulis in Dei immortalis nomine præcipio, vt vere atque ex animo ad diuinum conuertantur numen, quidque faciendum fugiendumve fuerit summa cum cura & ceremonia perscrutentur. Et quidem salutem nostram conducit maxime, Deum vti amore prosequamur, eius præcepta ac monita vt teneamus, atque vt diuinis doctoribus dicto simus audientes. Hi etenim nos illo producturi sunt in prospectum Dei, quo Dominus venturus est iudicium in omnes secundum ea quæ viui fecerint vt exerceat. Tum demum beatus ille quidem custos, qui creditum ac commissum sibi gregem in diuinum regnum caelestiaque superiorum gaudia, propter ea quæ in vita fecerit, deduxerit. Beatus item grex, illum secutus pastorem, qui eum diabolo e manibus extorserit, Deoque lucrifactum commendarit. Porro autem omnes Deo placere studeamus concordem, atque omni in posterum atate torrentes inferorum flammam deuitemus. Diuini iuris interpretes, Deique præcones, vt quidem sui muneris est, atque omnibus ad salutem conducit maxime, prædicanto sæpe rerum diuinarum commoda: sagaci autem & bona mente omnes aures animumque diligenter atten-

dant, Deique monita ad suam ipforum vtilitatem animo habeant infita semper atque infixata. Singuli denique, ad maiorem Dei immortalis Domini sui amplitudinem & gloriam, tum dictis tum factis pie grateque, quoquo modo poterint, bene faciunt. Ita enim tandem aliquando cumulate diuinam omnes consequemur miserationem. Collaudetur nomen Domini in perpetuum: ei laus, honos, & gloria, in omnes sæculorum ætates. Deus rerum omnium præpotens nostri, prout eius fecerit voluntas, omnium misereatur. Amen.

LEGVM ECCLESIASTICARVM

CANVTI REGIS PRISCA VERSIO,

vt habetur e manuscripto regio.

TABVLA LEGVM ECCLESIASTICARVM.

I. De dilectione Dei & proximi.	XV. De decimis.
II. De pace ecclesiarum.	XVI. De romeseoh.
III. De infractione pacis ecclesiarum.	XVII. De ciricsecat.
IV. De dignitate sacerdotum.	XVIII. De tainis qui ecclesias habent, vbi atrium est, vel non.
V. De accusatione sacerdotum.	XIX. De luminaribus ecclesiarum.
VI. De diaconibus & ceteris gradibus.	XX. De sepultura.
VII. De vulgaribus sacerdotibus.	XXI. De corporibus translatis de parochia sua.
VIII. De altari feruentibus.	XXII. De feriatione diei dominica, & solennitatibus sanctorum.
IX. De accusatis sacerdotibus homicidio.	XXIII. De iuniis.
X. De monachis.	XXIV. De temporibus leges faciendi, & non faciendi.
XI. De periuriis sacerdotum.	XXV. De confessione & pœnitentia.
XII. Exhortatio singulorum, & maxime prælatorum.	XXVI. De fidelitate dominis exhibenda.
XIII. De timore pœnarum.	XXVII. De doctrina Christiana.
XIV. De ducendis vxoribus.	

P R O O E M I V M.

HÆC sunt instituta Cnudi regis Anglorum, Danorum, Norvvegarum, venerando sapientum consilio eius ad laudem & gloriam Dei, & suam regalitatem, & commune commodum habita, in sancto natali Domini apud Vvintoniam, † diligenter ac fideliter in Latinum translata, † Sequentia non habentur in Saxonico.

Sf iij